

**Sten Sture
den yngres död**
Återutgivning av text från 1881

**En gratis e-bok från
e-boksforlaget.se**

**Sten Sture den yngres död
– Återutgivning
av text från 1881**

Redaktör: Josef Robertsson

Copyright © 2016 Mikael Jägerbrand
Virvelvind Förlag, Lysekil
Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

I den här e-boken får du veta mer om en av Sveriges mest dramatiska händelser – mordet på Sten Sture den yngre år 1520.

Du får en kort beskrivning av händelsen samt den berömda tavla som konstnären C G Hellqvist skapade år 1880.

Den här texten publicerades ursprungligen 1881 i den svenska tidsskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Riksföreståndaren Sten Sture den yngres död.". Texten publicerades anonymt.

Den här e-boken publicerades på sajten e-boksforlaget.se i april 2016. Du får gärna länka till den här e-boken eller skicka vidare e-boken till vänner och bekanta. Du får till och med ladda ner den och sprida den vidare på din egen sajt eller blogg – men då kan vi inte göra eventuella ändringar, rättelser eller kompletteringar.

Eftersom den här texten skrevs på 1800-talet så innehåller den mått, ord och personer som inte är så bekanta i dag. Därför har vi kompletterat originaltexten med en kortfattad ordlista.

Sten Sture den yngres död

Den här texten publicerades ursprungligen år 1881 i tidskriften "Ny Illustrerad Tidning" med rubriken "Riksföreståndaren Sten Sture den yngres död. Efter en tafla af C. J. Hellqvist". Texten publicerades anonymt.

»Gud allena känner de tankar som den dödssjuka mannen, hvilken ännu ville göra sitt yttersta, tänkte under denna sin färd. Han förskonades dock från att bevitna vidare olyckor, ty redan under det släden for fram öfver Björkfjärdens is, uppgaf han sin ande, den 3 februari 1520. Så dog en af de ädlaste män historien känner bland Sveriges regenter.»

Det är till dessa i sin enkelhet gripande ord ur »Sveriges Medeltid» af Hans Hildebrand som Hellqvist knutit sin framställning af det vemodiga minne ur den svenska häfden hvilket han valt till ämne för ett af sin kraftiga pensels bästa verk.

I den enkla blåmålade bondsläden ute på Mälarens is sit-

ter den unge hjälten, tillbakalutad i det af en öppen kur något skyddade baksätet. Han har just nyss uppgifvit anden i följd af sitt sår tillfogadt af en fiendtlig kula, »hvilken, när hon fälde honom från hästen på Åsundens is, också fälde Sveriges hopp».

Det kan icke nekas att Stures bild på taflan är något obetydlig. Historien säger om honom att han liknade sina stora företrädare i mod och tapperhet, men öfvergick dem i saktmod och mildhet. De drag som tala om de senare egenskaperna äro de som här afspegla sig i hans dödsbleka, ungdomliga ansigte, och hans spåda gestalt. Man ser intet af den kraft, som Sveriges riksföreståndare behöfde och utvecklade, af den beslutsamhet som förmådde honom att dödssjuk skynda till Stockholm för att ordna försvaret. Måhända har konstnären med medveten eller instinktlik afsigt undvikit att allt för afgjordt samla intresset kring *en* personlighet. Kanske har han, äfven om detta skulle synas kritiken såsom ett fel, hos Sture mera velat framhålla det veka, det ungdomliga, det som väcker medlidande. Ynglingen, som ensam dör i släden ute på Mälarens is, liknar i det yttre en vanlig ung riddersman. Inga svenner, ingen ståt, icke ens en väns hand att sluta det brystna ögat. Och dock är denne yngling Sveriges furste och föreståndare. Än mer, han är dess enda hopp. Denna motsats mellan högheten och öfvergifvenheten gör intrycket djupare.

Om man ser Stures gestalt från denna synpunkt torde äfven en åskådare som till sin konstnjutning medför en praktisk tanke på ögonblickets kraf lätt kunna glömma sin undran öfver att

den döende hjelten ej är bättre ombonad, att han ej — äfven under antagande att fällen helt nyss åkt ned — sjuk som han är, fått vantar på sina händer, att han sitter inspänd i blänkande harnesk och att ingen af hans tjenare ledsagar honom. Ensamheten, krigaredrägten, den gråbleka hudfärgen i ansigtet och på händerna — allt bidrager till stämningen. Ty denna tafla är uppenbarligen afsedd icke att vara blott en historiemålning i detta ords stelare, häfdvunna betydelse, utan ock än mer en historisk *stämningsbild*.

De obetydliga osannolikheterna bidraga äfven de i sin mån till höjandet af detta vemod, som hela taflan andas och som närmast gör det intryck som om man hörde fosterlandets sorger tolkas i en på samma gång mild och dyster tondikt.

Såsom stämningstrycke betraktadt, tveka vi för vår del icke att om denna tafla uttala att den är mästerlig. Sorgens dysterhet i det vintriga landskapet kommer en rysning af kyla att genom-bäfvä åskådaren. Det är som om hela naturen stelnat i stum förtviflan, som om dödens isiga fläkt andats både på den grå snödiga himmelen och öfver den frusna vågen, på hvars ändlösa brygga en med afbrutna ruskor utstakad väg är det enda som talar om lif i denna ensamhet, der den unge hjeltens sista lifsgnista blåses ut af vintervinden. Och der borta i fjerran jagar blåsten framför sig yrsnön i hvita hvirflar att till andra bygder bära bud om hvad döden här uträttat.

Såsom en slags länk mellan den stumma naturen och de båda män hvilka omgifva den döde står den ruggiga, gråhvita,

dräglände hästen, med ett ööfverträffligt utseende af lidande undergifvenhet. Man vet icke rätt om ej han också i någon mån förstår hvad skjutsbonden varsnar, då han häpen ser in i släden för att öfvertyga sig att den mötande vandringsmannen talat sanning . . . Ack, så är det. Döden har stått på meden och han har tagit sitt rof.

Under tiden har vandraren, af vördnad för döden, för ungdomen och för det fosterlandets hopp som här brutits, tagit af sin slitna mössa, hvilken han i stum sorg trycker mot sitt bröst i det han bedjande lyfter sitt öga mot himmelen liksom för att söka hjälparen bakom de grå molnen. Man tycker sig från hans läppar höra samma ord hvilka enligt sägnen uttalades, då Stures trogna bondehär ånya samlats, men ingen »hvarken herre eller prest» ville leda dem till strid; då steg en man fram för hären och frågade: »för hvem viljen I nu strida?» Och de sågo sig omkring: deras käre herr Sten var icke mer. Sucken och tårar qväfde mod och hopp i deras bröst och så skildes de åt hvar och en till sitt igen.

* *

»I sina hittills utställda historiska arbeten», yttrade för tre år sedan en kritiker, »har Hellqvist visat sig ega både fantasirikedom och kompositionsförmåga i förening med goda kostymstudier, och ej obetydlig koloristisk talang. Kan han härtill lägga

enkel naturlighet i återgifvande af de uppträdande personernas mimik och fysionomier samt en okonstlad värme i uppfattningen, så eger han visserligen de mest lofvande förutsättningar för att med framgång kunna utöfva historiemålningens svåra konst.»

Att den unge målaren nu kan sägas ega ganska mycket mer än en »ej obetydlig» koloristisk talang vill väl knappast någon bestrida; att han förstår inlägga en okonstlad värme i uppfattningen och en ädel naturlighet i ansigtsuttrycket lär heller ingen kunna förneka som sett vandraren på isen vid sidan af den unge riksföreståndarens lik.

Viktiga ord och personer

Hellqvist, Carl Gustaf.

[1851–1890] Svensk konstnär. Hellqvist var en av 1800-talets främsta konstnärer och var framför allt känd för sina historiska motiv. Några av hans mest kända verk är "Valdemar Attedag brandskattar Visby" (1882) och "Sten Sture den yngres död på Mälarens is" (1880).

Hildebrand, Hans Olof Hildebrand.

[1842–1913] Svensk arkeolog, numismatiker och riksantikvarie. Var ledamot i Svenska Akademien från 1895 till sin död. Är mest känd för sina insatser inom arkeologin, skapade bland annat den typologiska metoden som i dag används av arkeologer över hela världen.

Sten Sture den yngre.

[1492–1520] Svensk riddare och riksföreståndare. Var en av ledarna i kampen mot en svensk anslutning till den nordiska unionen. Sårades svårt vid ett slag på isen vid Bogesund och avled några dagar senare. Kaoset efter Stens död gjorde att Kristian II kunde ta makten över Sverige.

Fler böcker från E-boksforlaget.se

Här är några flera e-böcker från E-boksforlaget.se

Alla titlarna går att hitta hos de flesta e-bokhandlare, i iTunes samt på många bibliotek.

På vår sajt hittar du mer information om böckerna samt länkar.

Ett urval av våra e-böcker

001	"Greby gravfält – det vackraste gravfältet i Sverige"	011	"Hällristningar på Kinnekulle" (1892)
002	"222 galna fakta om filmstjärnor och kändisar"	012	"Forntidens perioder" (1892)
003	"99 galna fakta du inte visste om bad"	013	"Skäggets historia" (1893)
004	"Hollyhotell – triviaboken om kändisar på hotell"	014	"Midvinterns solfest" (1894)
005	"Sølgudens yxa och Tors hammare" (1899)	015	"Hur gamla är hällristningarna?" (1869)
006	"Svenska djur i folktron" (1898)	016	"Bohusläns bygdeborgar" (1909)
007	"Galna väderrubriker – 155 exempel från kvällstidningarna"	017	"Bohuslänska hällristningar" (1879)
008	"Feniciska kolonier i Skandinavien" (1875)	018	"Kattens kulturhistoria" (1882)
009	"Galna rockstjärnor – 199 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"	019	"Ett besök i Venedig år 1878"
010	"250 galna fakta om fotbolls-VM"	020	"Strandgatan i Visby år 1879"
		021	"Märkliga orter i Sverige" (1883)
		022	"Resa på Dalslands kanal år 1877"
		023	"Nyköpings slott" (1877)
		024	"Djurens sömn" (1889)
		025	"Katten i forntida Egypten" (1889)
		026	"Ett besök i Marstrand år 1882"
		027	"Runlejonet i Venedig" (1871)

- 028 "Dryckenskapens faror" (1894)
- 029 "Min resa i Blekinge och Kalmar år 1854"
- 030 "En utflykt på Mälaren år 1871"
- 031 "Kelternas historia" (1883)
- 032 "Jack Uppsprättaren – Världens första bok om seriemördaren Jack the Ripper" (1889)
- 033 "Svear och götar under folkvandringstiden" (1905)
- 034 "Ett dygn på månen år 1870"
- 035 "Blomsterspråket" (1888)
- 036 "Vikingatidens Lund och Birka" (1909)
- 037 "Fynden i Troja" (1878)
- 038 "Skildring af Vestergötland år 1882"
- 039 "Kalmar slotts historia" (1880)
- 040 "Ett besök i Södertälje år 1881"
- 041 "En färd på Donau år 1882"
- 042 "Ringmuren i Visby" (1874)
- 043 "Skildring av Värmland år 1882"
- 044 "Julen på 1870-talet – Skildringar och illustrationer i svenska tidskrifter "
- 045 "Om julens härkomst" (1899)
- 046 "Jomsvikingarnas saga" (1888)
- 047 "Julen i Skåne på 1820-talet"
- 048 "Fredrikstens fästning och Karl XII" (1879)
- 049 "Skildring av Göteborg år 1882"
- 050 "Skildring av Halland år 1882"
- 051 "Skånska fornminnen" (1853)
- 052 "Norrköpings historia" (1871)
- 053 "Ett besök i Waxholm år 1870"
- 054 "Förbindelse mellan Skandinavien och västra Europa före Kristi födelse" (1889)
- 055 "Vadstena slott" (1875)
- 056 "Skildring av Island" (1870)
- 057 "Husaby kyrka" (1899)
- 058 "Besök på Gripscholms slott år 1895"
- 059 "Hällristningarna i Järrestad" (1881)
- 060 "Ett besök i Rom år 1870"
- 061 "Orkidéernas historia" (1894)
- 062 "Besök på Helgoland år 1874"
- 063 "Nyaste och tillförlitligaste Drömboken" (1918)
- 064 "1870-talets bästa tips för frisyr och utseende"
- 065 "Nordens fartyg från hednatiden" (1872)
- 066 "Guide till Uppsala år 1875"
- 067 "Skildring av Blekinge år 1882"
- 068 "Kyrkoruinen S:t Katarina i Visby" (1877)
- 069 "Anmärkningar rörande figurteckningar från forntiden" (1842)
- 070 "Skildring av Bohuslän år 1882"
- 071 "Gripscholms slott" (1877)
- 072 "Skildring av Dalsland år 1882"
- 073 "Skildring av Närke år 1882"
- 074 "Skildring av Öland år 1882"
- 075 "Lyxens historia" (1870)
- 076 "Skildring av Stockholm år 1882"
- 077 "Sveriges 33 mest sevärda vikingaplatser"
- 078 "Skildring av Västmanland år 1882"

079	"Skildring av Härjedalen år 1882"	102	"Ölands fornminnen" (1874)
080	"Ett besök i Strängnäs år 1874"	103	"Sigtunas tidiga historia" (1872)
081	"Ett besök i Visby år 1906"	104	"Tors hammare" (1872)
082	"Skildring av Gästrikland år 1882"	105	"Skildring av Dalälven år 1876"
083	"Skildring av Jämtland år 1882"	106	"Helgeandskyrkan i Visby" (1878)
084	"Gaffelns historia" (1889)	107	"Hällristningarnas ålder" (1869)
085	"Hervars och Hedreks saga" (1888)	108	"Fyndet av vikingaskeppet i Gokstad år 1880"
086	"Gråfkistor af klufna och urhålkade stockar" (1894)	109	"Sherlock Holmes: »Gloria Scott»"
087	"Bohus fästning" (1869)	110	"Sherlock Holmes: Beryllkronan"
088	"En resa på Rhen år 1866"	111	"Sherlock Holmes: De fem apelsinkärnorna"
089	"Skildring av Gotland år 1882"	112	"Sherlock Holmes: De rödhårigas förening"
090	"Falu grufvas historia" (1864)	113	"Sherlock Holmes: Den avhuggna tummen"
091	"Den svenske solguden och den svenske Tyr" (1906)	114	"Sherlock Holmes: Den blå karbunkeln"
092	"Rundtur i södra Frankrike år 1880"	115	"Sherlock Holmes: Den försvunna brudgummen"
093	"Sveriges hundraser" (1880)	116	"Sherlock Holmes: Den försvunna kapplöpningshästen"
094	"Sagan om Ragnar Lodbrok och hans söner" (1880)	117	"Sherlock Holmes: Blodbokarna."
095	"Borgholms slottsruin" (1878)	118	"Sherlock Holmes: Det spräckliga bandet. "
096	"Vårt solsystem" (1878)	119	"Sherlock Holmes: Den grekiske tolken"
097	"Carl Larssons Uppsala-tempel" (1908)	120	"Sherlock Holmes: Musgraves ritual"
098	"Sverige och vikingafärderna västerut" (1924)	121	"Sherlock Holmes: Det gula ansiktet"
099	"Ett besök på Djurgården sommaren 1868"	122	"Sherlock Holmes: Det hemlighetsfulla mordet vid skogssjön"
100	"Hilmas Alaska" Resguide till guldgräverskans trädgård av cement.	123	"Sherlock Holmes: Den hemlighetsfulle patienten"
101	"Skildring av Ångermanland 1882"	124	"Sherlock Holmes: Börsmäklarens biträde"

- 125 "Sherlock Holmes: En skandal i Böhmen"
- 126 "Sherlock Holmes: Krymplingen"
- 127 "Sherlock Holmes: Lorden och hans rika amerikanska brud"
- 128 "Sherlock Holmes: Mordet i Reigate"
- 129 "Sherlock Holmes: Tiggaren med den kluvna läppen"
- 130 "Skildring av Södermanland år 1882"
- 131 "Våra fornminnen – vad de lära oss" (1916)
- 132 "Kanalbyggen på planeten Mars" (1888)
- 133 "Ett besök i Ystad år 1872"
- 134 "Petras helgedomar" (1921)
- 135 "Ett besök i Boxholm år 1885"
- 136 "Resor med luftballong år 1873"
- 137 "Ett fartyg från vikingatiden – fyndet av Tuneskeppet 1867"
- 138 "Skildring av Östergötland år 1882"
- 139 "Ännu fler galna rockstjärnor – 200 otroliga fakta från pop- och rockvärlden"
- 140 "Sveriges fasta fornlämningar från hednatiden" (1901)
- 141 "Förstörda fornminnen i Bohuslän år 1924"
- 142 "Guide till biskötsel" (1885)
- 143 "Ett besök i Roms katakomber år 1870"
- 144 "Skildring av Riseberga klosterruiner" (1874)
- 145 "Citatboken. 222 kändisar om sin ålder och om att bli gamla"
- 146 "SVT-skandaler 1. Den otroliga historien: Så blev "På spåret" filmerna olagliga"
- 147 "Fyra skadade är mindre än fem döda – 444 tjuvlyssnade citat på en kvällstidning"
- 148 "Sherlock Holmes: En studie i rött"
- 149 "Forn tidens sjörövare i Medelhavet" (1870)
- 150 "33 Viking places to visit in Sweden – guidebook to ruins and museum"